

Zadarski pomorci na dubrovačkim brodovima

Dužni smo odmah reći da ovdje nije riječ o svim onim pomorcima sa zadarskog područja koji su u prošlosti plovili na dubrovačkim brodovima, nego je ovo samo mali prilog izučavanju toga problema. Naime, radi se o onim pomorcima zadarskog područja koji su plovili na nekim dubrovačkim jedrenjacima i parobrodima potkraj prošlog i na početku ovog stoljeća. Omogućilo nam je to postojanje šest Popisa posada (Ruolo d' equipaggio) u knjižnici Zbrike pomorskih predmeta Zavoda za povijesne znanosti JAZU u Zadru, te smo izrabili tu okolnost za pisanje ovog napisa.

Bark »Dilanur« duge plovidbe, nosivosti 1 218 tona bio je vlasništvo Ivana Grgurevića i drugova iz Dubrovnika. Njegov je zapovjednik 1885. god. bio sam vlasnik. Među 15 članova posade tada je bilo četiri mornara iz Oliba. To su bili: Ivan i Josip Grandov, Ante Cukrić i Mate Budeša; svi su oni bili kormilari. Ovi su se iskrcali s broda u listopadu te godine, kada su se na njega ukrcali Frane Gamberoža, rođen u Kninu, kao drugi oficir, te Šime Kancelarić iz Oliba i Božo Mirković iz Velog Rata na Dugom otoku kao kormilari. Međutim, ni oni se na brodu nisu dugo zadržali, nego su već početkom slijedeće godine u Aleksandriji sišli s njega i potražili nov posao.

Nešto manji bark »Drina«, od 449 tona nosivosti je također obavljao dugu plovidbu. Njegov je vlasnik 1884. god. bio Tome Kosović i drugovi iz Dubrovnika, a zapovjednik kapetan Antun Brailo. Spomenute godine je na njemu bilo ukrcano nekoliko pomoraca sa zadarskog područja. To su bili: Josip Kalebić iz Zadra kao »mali«, Marko Uglešić iz Božave kao konobar, Šime Radov iz Zapuntela na Dugom otoku, te Ivan Radov iz istog mjesta kao »mali«. Oni su svi sišli s broda u Trstu 19. rujna 1885. godine. Tu su se pak ukrcali Dominik Škarpona iz Premude, te Petar Smirčić i Šime Delistović takođe iz Premude, svi kao kormilari. Slijedeće godine se spomenuti Ivan Radov opet zaposlio na ovom brodu u svojstvu »maloga«.

Brik škuner duge plovidbe »Niko« od 400 tona nosivosti bio je 1887. god. vlasništvo Nikole Svilokosa iz Dubrovnika. Tada mu je zapovjednikom bio kapetan Ivan Bronzan. Na brodu je bilo deset članova posade, među kojima su od kraja 1887. do kraja slijedeće godine bili kormilari Mate Mikulićin i Petar Lovretić iz Molata, te Ivan Matulina iz Silbe kao mornar. Na brik škuneru duge plovidbe »Zenitu«, od 346 tona nosivosti, vlasništva Ivana Racića i drugova iz Cavtata bilo je 1897. godine sedam članova posade. Među njima su tada bili Gustav Incognito iz Zadra kao ekonom, Božo Lovrinčić iz Premude kao kormilar. Slijedeće godine se u Marseille su iskrcao s broda Vincognito, a nešto kasnije su na brod došli Lujo Amerić, rođen u Zadru, kao poručnik i Vito Lazarin iz Silbe kao kormilar. Lazarin se iskrcao s broda u rujnu 1901. god. u Trstu. Upravo tada na brod dolaze Ante Božanić iz Dragova

na Dugom otoku kao kormilar, ponovno Lujo Arnerić, opet kao poručnik, te Rikard Hrboka iz Žmana na Dugom otoku kao »mali od broda«; nedugo iza toga je brod doživio nesreću, te su se mnogi iskrcali i prešli na druge brodove.

Parobrod »Petka« od 309 tona nosivosti i dvanaest članova posade je krajem 1896. god. bio u vlasništvu Parobrodarskog društva Dubrovnik. To je bio također brod duge plovidbe. Na njemu su sredinom slijedeće godine plovili: Marko Garković iz Velog Rata na Dugom otoku kao kormilar, Silvio Testa, valjda iz Zadra, kao treći strojar, Niko Uglešić iz Velog Rata kao strojar, Marko Dužić i Ante Šparetić iz istog mjesta kao kormilari, Mate Dorkin iz Zadra, Ive Dorkin iz Preka, Ive Telesmanić iz Oliba i Božo Mihoviljev iz Božave kao ložači, te Mate Mirković iz Velog Rata kao »brodski mali«. Svi su oni bili ukrcani u Trstu, a isto tako ubrzo u toj luci i iskrcani. Njih su pak na brodu zamijenili novi pomorci sa zadarskog područja. To su bili: Niko Bratović iz Novigrada kao ložač, Ive Perinić iz Vrsi kao radnik na palubi, Šime Mirković iz Velog Rta kao pomoćni radnik na palubi, Jadre Glioka iz Ugljana kao ložač, Dominik Petito iz Silbe kao kormilar, Petar Pešić i Šime Maletić, obojica iz Zadra, kao kormilari, te ponovno Božo Mihoviljev kao ložač. Nije iz popisa vidljivo kada su ovi napustili brod.

Parobrod »Nort Erin« od 1 290 tona nosivosti i devetnaest članova posade je najveći od brodova čije Popise posada imamo. Njegov je vlasnik bio 1897. god. spomenuti Racić iz Cavtata. Dakako, to je bio parobrod duge plovidbe, koji je registriran u svibnju te godine. I na njemu je bilo zadarskih pomoraca. Naime, spomenute godine na njemu plove: Ante Tomas, nastanjen u Pagu, kao poručnik, Blaž Kapović iz Vira kao ugljenar, Josip Funčić iz Ugljana kao ložač i Šime Karputa iz Ugljana kao kormilar. Iz popisa nije moguće saznati dokle su oni bili na tom brodu, ali se jamačno, kao i ostali pomorci, nisu dugo zadržali na jednom brodu.

Dakle, ako usporedimo broj članova posada pojedinih brodova onda ćemo vrlo lako zapaziti da, uzevši u obzir čitavu našu obalu, najveći postotak otpada upravo na pomorce sa zadarskog područja. Isto tako se zapaža da se oni gotovo uvijek, iako se radi o brodovima dubrovačke provenijencije, ukrcavaju ili iskrcavaju u Trstu. To znači da je ovaj dio naše obale krajem prošlog stoljeća bio pravi izvor pomoraca. Na tim su brodovima oni vršili razne službe, od »brodskog malog« do časnika. Sve ovo pak pokazuje da je zadarskom području tada doista nedostajalo vlastitih brodova, te su ovdašnji pomorci bili prisiljeni nalaziti posao na dubrovačkim; a to je opet još jedan dokaz onaj tvrdnji da zadarsko područje nije bilo ništa manje orijentirano u prošlosti na more od drugih dijelova Dalmacije. Štoviše, moglo bi se tvrditi sasvim suprotno, što će pokazati jedino slični napisi.